

@Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

@The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 415 din 3 iunie 2008
Emitent CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A TREIA

HOTĂRÂREA
din 7 februarie 2008

în Cauza Buttū și Bobulescu împotriva României (nr. 2)

(Cererea nr. 20.532/02)
Strasbourg

În cauza Buttū și Bobulescu împotriva României (nr. 2),
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Boštjan M. Zupančič, președinte, Corneliu Bîrsan, Elisabet Fura-Sandström, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, David Thór Björgvinsson, Ineta Ziemeles, judecători, și Santiago Quesada, grefier de secție,
după ce a deliberat în Camera de consiliu la data de 17 ianuarie 2008,
pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 20.532/02) îndreptată împotriva României și prin care 2 cetățeni ai acestui stat, domnul Dimitrie Nicolaie Constantin Buttū și doamna Maria Ana Teodora Bobulescu (*reclamanții*), au sesizat Curtea la data de 22 aprilie 2002 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. La data de 27 februarie 2006 Curtea a decis să comunice cererea Guvernului. În temeiul prevederilor art. 29 alin. 3, aceasta a hotărât să analizeze în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamanții, frate și soră, s-au născut în anul 1935 și, respectiv, în anul 1940 și locuiesc la București.

5. În anul 1950, bunul imobil situat în București, str. Dăniceni (fosta stradă Kogălniceanu) nr. 22, format dintr-o casă cu mai multe camere și terenul aferent în suprafață de 400 m², a făcut obiectul naționalizării. După naționalizare casa a fost împărțită în patru unități locative.

6. La data de 23 ianuarie 1997, în conformitate cu Legea nr.112/1995, statul a vândut apartamentul nr. 2, situat la primul etaj al casei, lui R.T. La data de 21 martie 1997 statul a vândut apartamentul nr. 2, situat la parter, lui E.F.E., apartamentul nr. 4, situat la primul etaj, lui S.D, și apartamentul nr. 1, situat la parter, lui B.A. Cumpărătorii apartamentelor erau foști chiriași ai statului.

7. La data de 8 iulie 1997, în urma unei acțiuni în revendicare imobiliară introdusă la Judecătoria Sectorului 1 București împotriva Primăriei Municipiului București, reclamanții au obținut o sentință prin care s-a constatat ilegalitatea naționalizării imobilului și s-a dispus restituirea acestuia de către autorități. Această sentință a rămas definitivă prin nerecurare.

8. În anul 2000 reclamanții au formulat o acțiune în constatarea nulității contractului de vânzare-cumpărare încheiat în favoarea lui S.D., privind apartamentul nr. 4 situat la primul etaj. La finalul procedurii, prin Decizia din 9 noiembrie 2001, Curtea de Apel București, a confirmat hotărârea Tribunalului București, care a constatat legalitatea contractului de vânzare-cumpărare și a respins acțiunea ca neîntemeiată.

9. În același an, reclamanții au sesizat instanțele cu o acțiune în constatarea nulității contractului de vânzare-cumpărare încheiat în favoarea lui R.T., privind apartamentul nr. 2, situat la primul etaj. Din elementele aflate la dosar reiese că la data de 3 aprilie 2001 procedura a fost suspendată de către Curtea de Apel București pentru ca reclamanții să poată să își continue demersurile în vederea restituirii bunului lor pe calea administrativă prevăzută de Legea nr. 10/2001.

10. În anul 2001 reclamanții au sesizat Tribunalul București cu o acțiune în constatarea nulității contractelor de vânzare-cumpărare încheiate în favoarea lui B.A. și E.F.E., privind apartamentele nr. 1 și 2 situate la parter. La finalul procedurii, prin Decizia din 18 noiembrie 2003, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul formulat de cumpărători și a respins acțiunea reclamanților, reținând buna-credință a părților contractante.

11. Conform afirmațiilor Guvernului, reclamanții au depus în anul 2001 o cerere de restituire a bunului lor imobil în temeiul Legii nr. 10/2001. Conform acelorași informații, această cerere nu a fost soluționată din cauza lipsei anumitor documente justificative.

II. Dreptul și practica internă pertinente

12. Prevederile legale și jurisprudența internă relevante sunt descrise în hotărârile *Brumărescu împotriva României* ([MC], nr.28.342/95, CEDO 1999-VII, p. 250-256, §§ 31-33), *Străin și alții împotriva României* (nr. 57.001/00, CEDO 2005-VII, §§19-26) și *Păduraru împotriva României* (nr. 63.252/00, §§38-53, 1 decembrie 2005).

13. Legea nr. 10/2001 din 8 februarie 2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989 a fost modificată prin Legea nr. 247/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 653 din 22 iulie 2005. Noua lege extinde formele de despăgubire, permițându-le beneficiarilor să aleagă între o despăgubire sub formă de bunuri și servicii și o despăgubire sub formă de bani, echivalentă cu valoarea de piață a bunului ce nu poate fi restituit în natură în momentul acordării sumei.

14. Prevederile relevante din Legea nr. 10/2001 (republicată), așa cum au fost ele modificate prin Legea nr.247/2005, sunt următoarele:

ARTICOLUL 1

„(1) Imobilele preluate în mod abuziv de stat (...) în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, precum și cele preluate de stat în baza Legii nr. 139/1940 asupra rechizițiilor și nerestituite se restituie, de regulă în natură, în condițiile prezentei legi.

(2) În cazurile în care restituirea în natură nu este posibilă se vor stabili măsuri reparatorii prin echivalent. Măsurile reparatorii prin echivalent vor consta în compensare cu alte bunuri sau servicii (...), cu acordul persoanei îndreptățite, sau despăgubiri acordate în condițiile prevederilor speciale privind regimul stabilirii și plății despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv. (...)”

ARTICOLUL 10

„(1) În situația imobilelor preluate în mod abuziv și ale căror construcții edificate pe acestea au fost demolate total sau parțial, restituirea în natură se dispune pentru terenul liber și pentru construcțiile rămase nedemolate, iar pentru construcțiile demolate și terenurile ocupate măsurile reparatorii se stabilesc prin echivalent. (...)

(8) Valoarea corespunzătoare a construcțiilor preluate în mod abuziv și demolate se stabilește potrivit valorii de piață de la data soluționării notificării, stabilită potrivit standardelor internaționale de evaluare în funcție de volumul de informații puse la dispoziția evaluatorului.

(9) Valoarea terenurilor, precum și a construcțiilor nedemolate preluate în mod abuziv, care nu se pot restitui în natură, se stabilește potrivit valorii de piață de la data soluționării notificării, stabilită potrivit standardelor internaționale de evaluare.”

ARTICOLUL 20

”(1) Persoanele care au primit despăgubiri în condițiile Legii nr. 112/1995 pot solicita numai restituirea în natură, cu obligația returnării sumei reprezentând despăgubirea primită, actualizată cu indicele inflației, dacă imobilul nu a fost vândut [unor terți] până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

(2) În cazul în care imobilul a fost vândut cu respectarea prevederilor Legii nr. 112/1995 (...), persoana îndreptățită are dreptul la măsuri reparatorii prin echivalent pentru valoarea de piață corespunzătoare a întregului imobil, teren și construcții, stabilită potrivit standardelor internaționale de evaluare. Dacă persoanele îndreptățite au primit despăgubiri potrivit prevederilor Legii nr. 112/1995, ele au dreptul la diferența dintre valoarea încasată, actualizată cu indicele inflației, și valoarea corespunzătoare a imobilului. (...)”

15. Art. 13 și 16 din titlul VII din Legea nr. 247/2005, de asemenea relevante în cauza de față, prevăd următoarele:

ARTICOLUL 13

„(1) Pentru analizarea și stabilirea cuantumului final al despăgubirilor care se acordă potrivit prevederilor prezentei legi, se constituie în subordinea Cancelariei Primului Ministru, Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor, denumită în continuare Comisia Centrală (...)”

ARTICOLUL 16

„(1) Deciziile/dispozițiile emise de entitățile investite cu (...) soluționarea notificărilor și în care s-au consemnat sume care urmează a se acorda ca despăgubire (...) se predau (...) Secretariatului Comisiei Centrale (...) nu mai târziu de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi.

(2) Notificările formulate potrivit prevederilor Legii nr. 10/2001 (...) care nu au fost soluționate (...) până la data intrării în vigoare a prezentei legi, se predau (...) Secretariatului Comisiei Centrale (...) în termen de 10 zile de la data adoptării deciziilor/dispozițiilor sau, după caz, a ordinelor. (...)

(5) Secretariatul Comisiei Centrale va proceda la centralizarea dosarelor prevăzute la alin. (1) și (2), în care, în mod întemeiat cererea de restituire în natură a fost respinsă, după care acestea vor fi transmise, evaluatorului sau societății de evaluatori desemnate, în vederea întocmirii raportului de evaluare.

(6) (...) evaluatorul sau societatea de evaluatori desemnată va efectua procedura de specialitate și va întocmi raportul de evaluare pe care îl va transmite Comisiei Centrale. Acest raport va conține cuantumul despăgubirilor în limita cărora vor fi acordate titlurile de despăgubire.

(7) În baza raportului de evaluare Comisia Centrală va proceda fie la emiterea deciziei reprezentând titlul de despăgubire, fie la trimiterea dosarului spre reevaluare.”

16. Funcționarea Societății pe acțiuni „Proprietatea“ este descrisă în Cauza *Radu împotriva României* (nr. 13.309/03, §§18-20, 20 iulie 2006).

17. Legea nr. 247/2005 a fost modificată ultima oară prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 81 din 28 iunie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 446 din 29 iunie 2007, care se referă la accelerarea procedurii de despăgubire pentru imobilele preluate abuziv de stat.

18. Conform art. 18¹ din titlul I al ordonanței de urgență, atunci când Comisia Centrală a decis acordarea de despăgubiri în cuantum ce nu depășește 500.000 lei noi (RON), beneficiarii pot opta între acțiuni la „Proprietatea“ și acordarea de despăgubiri bănești. Pentru sume mai mari de 500.000 RON, părțile interesate pot solicita despăgubiri bănești până la valoarea de 500.000 RON și li se vor acorda acțiuni la „Proprietatea“ pentru diferență.

19. Conform art. 7 din titlul II al ordonanței de urgență, în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a acesteia, Guvernul va trebui să stabilească regulile de desemnare a societății administrator al „Proprietatea“.

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție

20. Reclamantii susțin că vânzarea apartamentului nr. 4, situat la primul etaj, către chiriașul S.D., validată prin Decizia din 9 noiembrie 2001 a Curții de Apel București, precum și vânzarea apartamentelor nr. 1 și 2, situate la parter, către chiriașii E.F.E. și B.A., validată prin Decizia din 18 noiembrie 2003 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, au încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. De asemenea, ei se plâng de imposibilitatea de a se bucura de dreptul lor de proprietate asupra apartamentului nr. 2, situat la primul etaj, vândut lui R.T., cu încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

A. Asupra admisibilității

21. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 alin. 3 din Convenție. Mai mult, ea observă că nu este incident niciun motiv de inadmisibilitate și prin urmare îl declară admisibil.

B. Asupra fondului

22. Guvernul arată că reclamanții au depus o cerere de restituire în natură a bunului lor, în temeiul Legii nr. 10/2001, dar că aceasta nu a fost încă soluționată din cauza lipsei anumitor documente justificative. Acesta consideră că ultima reformă în materie, și anume Legea nr. 247/2005, prevede că, în cazul în care restituirea imobilului nu este posibilă, despăgubirea se va face prin emisiunea de titluri de participație la un organism colectiv de valori mobiliare (Proprietatea), la nivelul valorii bunului, stabilită prin expertiză. Guvernul concluzionează că despăgubirea prevăzută de legislația română corespunde cerințelor art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție și că întârzierea înregistrată în acordarea despăgubirilor către reclamanți nu nesocotește justul echilibru ce trebuie păstrat între interesele de față.

23. Reclamanții contestă argumentul Guvernului. Ei afirmă că autoritățile au încălcat sentința definitivă pronunțată în favoarea lor și au vândut în mod ilegal apartamentele ce compun imobilul către terțe persoane care le ocupau în calitate de chiriași. Ei consideră că Legea nr. 10/2001, așa cum a fost modificată de legile ulterioare, nu face decât să confirme vânzarea bunului lor imobil, fără a le oferi posibilitatea de a-și recupera proprietatea.

24. Curtea a soluționat în mai multe rânduri cauze ce ridicau probleme similare celor din cazul de față și a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție (a se vedea Cauza *Porteanu*, menționată mai sus, §§ 32-35).

25. În ceea ce privește apartamentul nr. 2, situat la primul etaj, vândut lui R.T., Curtea observă că reclamanții continuă să se afle în imposibilitatea de a se bucura de bunul lor, pe care autoritățile ar fi trebuit să li-l restituie, din cauza vânzării sale de către stat unor terți. Curtea observă că, deși procedura în anulare a contractului de vânzare-cumpărare a fost suspendată în fața instanțelor interne, o astfel de acțiune nu constituia, în speță, un recurs ce prezenta perspective rezonabile de succes (cf. *mutatis mutandis*, *Popescu și Dasoveanu împotriva României*, nr. 24.681/02, §§ 26-29, 19 iulie 2007).

26. După ce a analizat toate elementele ce i-au fost supuse atenției, Curtea consideră că Guvernul nu a expus niciun fapt sau argument care să poată duce la o altă concluzie în cazul de față. Curtea reamintește în special că, în contextul legislativ român ce reglementează acțiunile în revendicare imobiliară și restituirea bunurilor naționalizate de regimul comunist, vânzarea de către stat a bunului altuia către terți de bună-credință, chiar dacă ea a fost anterioară confirmării definitive în justiție a dreptului de proprietate al acestuia, reprezintă o privare de bunul respectiv. O astfel de privare, combinată cu lipsa totală de despăgubire, este contrară art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție (Cauza *Străin* menționată mai sus, §§ 39, 43 și 59).

27. Ținând cont de jurisprudența sa în materie, Curtea apreciază că, în speță, nesocotirea dreptului de proprietate al reclamanților asupra apartamentelor nr. 2 și 4 (situate la primul etaj), și nr. 1 și 2 (situate la parter), precum și asupra terenului aferent, vândute chiriașilor R.T., S.D., B.A. și E.F.E., combinată cu lipsa totală de despăgubire timp de aproape 10 ani, le-a impus o sarcină disproporționată și excesivă, incompatibilă cu dreptul la respectarea bunurilor, garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

Prin urmare, în speță a avut loc încălcarea acestei prevederi.

II. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

28. Conform art. 41 din Convenție,

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

29. Reclamanții solicită restituirea în natură a apartamentelor lor. Ei nu precizează nicio sumă corespunzătoare valorii de piață a bunurilor lor și nu depun nicio expertiză

tehnică imobiliară. Fără a indica suma, reclamanții solicită repararea prejudiciului moral suferit din cauza procedurilor interne destinate recuperării proprietății asupra apartamentelor lor.

30. Guvernul atrage atenția asupra faptului că reclamanții nu au depus nicio expertiză tehnică imobiliară pentru a-și evalua bunurile. În opinia Guvernului, valoarea de piață totală a apartamentelor în litigiu este de 371.658 euro (*EUR*) și depune un raport de expertiză în acest sens. În ceea ce privește cererea de reparație a prejudiciului moral, Guvernul reamintește că reclamanții nu și-au cuantificat pretențiile și că prejudiciul pretins ar fi suficient compensat în cazul unei constatări a încălcării.

31. Curtea reamintește că a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție din cauza vânzării de către stat a celor patru apartamente ce compun bunul imobil situat în București, str. Dăniceni (fosta stradă Kogălniceanu) nr. 22, combinată cu lipsa totală de despăgubire.

32. Curtea apreciază, față de circumstanțele cauzei, că restituirea apartamentelor nr. 2 și 4 (situate la primul etaj) și nr.1 și 2 (situate la parter), ce compun bunul imobil menționat mai sus, precum și terenurile aferente i-ar repune pe reclamanți, pe cât posibil, într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar fi aflat dacă cerințele art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție nu ar fi fost încălcate.

33. În cazul în care statul pârât nu procedează la această restituire, Curtea decide că el va trebui să le plătească reclamanților, cu titlul de daune materiale, o sumă care să corespundă valorii actuale a bunului. Ținând cont de informațiile de care dispune asupra prețurilor de pe piața imobiliară locală și de elementele furnizate de Guvern, Curtea apreciază că valoarea actuală a bunului este de 371.658 EUR.

34. Mai mult, Curtea consideră că evenimentele în cauză au putut să le inducă reclamanților o stare de incertitudine și suferințe ce nu pot fi compensate prin constatarea încălcării. Ea apreciază că suma de 2.000 EUR reprezintă o reparație echitabilă a prejudiciului moral suferit de reclamanți.

B. Cheltuieli de judecată

35. Reclamanții solicită rambursarea cheltuielilor de judecată angajate în fața instanțelor interne, fără a preciza valoarea lor și fără a prezenta documente justificative în acest sens.

36. Conform jurisprudenței constante a Curții, acordarea cheltuielilor de judecată în baza art. 41 din Convenție presupune să se fi stabilit realitatea, necesitatea și, în plus, caracterul rezonabil al cuantumului lor (*Hotărârea Iatridis împotriva Greciei* (satisfacție echitabilă) [MC], nr. 31.107/96, § 54, CEDO 2000-XI).

37. Curtea observă că pretențiile reclamanților cu titlul de cheltuieli de judecată nu sunt nici cuantificate, nici susținute de documentele justificative necesare. Așadar, cererea lor trebuie respinsă.

C. Dobânzi moratorii

38. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN UNANIMITATE,
CURTEA

1. declară cererea admisibilă;
2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție;
3. hotărăște:

a) ca statul pârât să le restituie reclamanților apartamentele nr. 2 și 4 (situate la primul etaj) și nr. 1 și 2 (situate la parter), precum și terenul aferent, ce compun imobilul situat în București, str. Dăniceni (fosta stradă Kogălniceanu) nr. 22;

b) ca, în lipsa acestei restituiri, statul pârât să le plătească împreună reclamanților, în același termen de 3 luni, 371.658EUR (trei sute șaptezeci și una mii șase sute cincizeci și opt euro) cu titlu de daune materiale;

c) ca, în orice caz, statul pârât să le plătească reclamanților suma de 2.000 EUR (două mii euro) cu titlu de daune morale;

d) ca, la sumele de mai sus, să fie adăugată orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit și ca aceste sume să fie convertite în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății;

e) ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, aceste sume să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu trei puncte procentuale;

4. respinge cererea de reparație echitabilă pentru rest.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 7 februarie 2008, în conformitate cu art. 77 alin. 2 și 3 din Regulament.

Boštjan M. Zupančič,
președinte

Santiago Quesada,
grețier